

חידושים, הנחיות, הלכות ופרשנויות
בסוגיות של אתיקה מקצועית בעריכת דין

גיליון מס' 21 ■ שבט תשנ"ב ■ ינואר 1992

יוצא לאור ע"י ועדת האתיקה של ועד מחוז ת"א בלשכת עורכי הדין ■ העורך: עו"ד יאיר בן-דוד
המערכת: אבן גבירול 30, תל-אביב 64078

חברים יקרים,

באחד מגיליונות "עט ואתיקה" הקודמים כתבתי כי הטיפול בתלונות בנין עשיית פרסומת אסורה ע"י עורכי הדין גזול זמן ניכר מעבודתה של ועדת האתיקה במחוז ת"א. זאת, לא משום שהוועדה נותנת לסוג זה עבירות-משמעת עדיפות על פני האחרות, אלא משום מימדיה הגדולים של התופעה במחוזנו.

מאז כתיבת הדברים הללו, לפני חודשים רבים, לא רק שהמצב לא השתפר, אלא שלצערי הוא הולך ומחמיר. במידה רבה, תורמים לכך גם המקומונים והשכונותונים למיניהם אשר מקדישים תשומת-לב רבה - אולי אף מופרזת - לעולם המשפט ולעוסקים בו.

לצערי, יש חברות וחברים אשר אינם עומדים בפני הפיתוי ומשתפים פעולה עם נציגי התקשורת, באופן שהתוצאה הניבטת אלינו, שחור על גבי עיתון, אינה לכבודם-הם ולכבוד המקצוע בכלל.

מתברר שאין גבול לדמיון ולטכניקות שנוקטים אותם חברים כדי להסוות את שיתוף הפעולה עם נציגי התקשורת. כך למשל, כתבה מסויימת מתבססת כביכול "רק" על "ציטוטים" הלקוחים מתוך תיקים שבהם טיפול עו"ד פלוני, בעוד בכתבת-רופיל אחרת מצוטטים "רק" ידידיה וידידותיה של עורכת-דין פלמונית.

בשני המקרים, אין זו אלא "כסות" של עלה תאנה, וברור כי ללא שיתוף הפעולה של אותם חברים לא היו הכתבות נכתבות כפי שנכתבו. לעתים, שיתוף הפעולה הזה אולי אינו ניכר בתוכן, אך הוא ניכר היטב ב"יפוחה" של עורך/ת הדין, נושא הכתבה, המחייק/ת מול עדשת-המצלמה כשהוא/היא עטויה בגלימה, כמו בצילום-סטודיו.

מעבר לפגיעה בכבוד המקצוע ובכללי האתיקה יש במקרים הללו - שאחדים מהם מניעים לכדי חשיפה

פרסומית בוטה ביותר - משום השגת יתרון, ובמלים אחרות: תיקים ולקוחות - על פני חברים אחרים, בדרך בלתי הוגנת.

אנו נמשיך במדיניותנו להאבק בפרסומת האסורה בכל האמצעים העומדים לרשותנו, כאשר השאלה מהי "פרסומת אסורה", להבדיל מ"פרסום מותר" על פי כללי האתיקה, תיבדק ע"י הוועדה בכל מקרה לנופו, על-אף העומס הרב הטמון בכך.

עם זאת, בטוחני כי כולנו מסכימים שהגשת קובלנות לבתי-הדין המשמעתיים אינה הדרך הרצויה. על כן אני חוזר ומפנה את קריאת ועדת האתיקה לחברים במחוז לגלות את ההתאפקות והבגרות הראויים, לכבד את כללי האתיקה ולא להתפתות לחשיפה פרסומית אסורה, על כל הכרוך בכך.

בברכה,

עמוס נצר, עו"ד

יו"ר ועדת האתיקה

פסק-דין

מהי תחולת כללי האתיקה

ביחסים שבין עורכי דין

מחוץ למסגרת העבודה?

העובדות: מעשה בשני עורכי דין שכנים, נאשם ומתלונן, (להלן: הניצים), הגרים באותו בניין, והיחסים האישיים ביניהם מתוחים מאוד.

לימים נתגלע סכסוך חריף ביניהם בעניין זכות השמוש בנג הבניין וחובת השתתפות בהחזקת הרכוש המשותף. תוך כדי ויכוח בין הניצים סטר הנאשם, לטענת המתלונן, על פניו, עד כדי כך שהמתלונן נזקק לטיפול רפואי. המתלונן הגיש תלונה הן לוועדת האתיקה, שהחליטה להעמיד את הנאשם לדין

משמעותי, והן למשטרה.

בתום פרשת הבאת ראיות התביעה הפעיל בית-הדין המשמעותי מיוזמתו את סמכותו, מכוח כלל 30 לכללי סודי הדין בבתי-הדין המשמעותיים, והורה לבי"כ הקובל להתייחס לשאלה האם יש מקום, בכלל, לחייב את הנאשם להשיב לאשמה.

הנאשם טען שאין לראות במעשהו, הגם שלא הודה בו, משום עבירה משמעותית, היות ואין קשר או זיקה בין המעשה או ההתנהגות המיוחסת לו לבין מקצוע עריכת הדין. לעומתו, סבר בי"כ הקובל אחרת. לדבריו, אף-על-פי שהעבירה המיוחסת לנאשם לא נעברה תוך כדי ועקב עבודתו המקצועית, ניתן בהחלט להעמידו לדין בעבירות המיוחסות לו בקובלנה: עבירה על סעיף 53 לחוק הלשכה (פגיעה בכבוד המקצוע) וסעיפים 1361 ו-1361א (מעשה או מחדל שאינם הולמים את מקצוע עריכת הדין).

החלטת בית הדין המשמעותי המחוזי (מפי חב"ד, עו"ד יחזקאל ריחני):

"ביהמ"ש העליון בעל"ע 7/73 (כח' 1) 679, 682) מסביר את רובדי האתיקה המקצועית של עורכי הדין: **"האתיקה המקצועית... מורכבת משלושה רבדים, ובמקביל להם מנויים בסעיף 61 לחוק לשכת עורכי הדין שלושה סוגים של עבירות משמעות:**

(1) הפרת הנראה מהוראות הסעיפים 53 - עד 60 או של דין אחר המטיל חיוב או איסור על עו"ד בקשר למקצועו.

(2) הפרת כללי האתיקה המקצועית, שנקבעו לפי סעיף 109.

(3) כל מעשה או מחדל אחר שאינו הולם את מקצוע עריכת הדין.

שלושת חלקי האתיקה המקצועית הם: החיובים והאיסורים שבסעיפים 53-60 לחוק, כללי האתיקה המקצועית שנעשו ע"י המועצה הארצית של הלשכה לפי סעיף 109 (4) לחוק; דפוסי התנהגות הנקבעים מדי פעם בפעם ע"י ביה"ד למשמעותי של הלשכה...".

בעל"ע 118/81, לו (1) 761 (765), קבע כבי ביהמ"ש העליון כי לא רק מעשים שנעשו במסגרת המוגבלת של התנהגות עו"ד תוך כדי עיסוקו המקצועי מהווים התנהגות שאינה הולמת את מקצוע עריכת הדין אלא ניתן לראות, בנסיבות מתאימות, גם התנהגות מחוץ לעבודתו המקצועית כעבירת משמעות.

יוצא, איפוא, כי ביהמ"ש העליון קבע הנחייה ברורה בפקד דין זה כי ניתן להרשיע עו"ד בעבירה שאינה הולמת את מקצוע עריכת הדין, בנסיבות מתאימות, וזאת בעקבות הסמכות הכללית שניתנה לבתי הדין המשמעותיים בסעיף 1361).

אגב ניתוח שלושה מקרים דומים שנדונו בבתי-הדין של הלשכה, ואומר בית הדין כי "בכל שלושת המקרים שהובאו לעיל יש מכנה משותף אחד - הפגיעה בתדמית עורכי הדין ובאמון שהציבור רוחש להם, הגם שהעבירה לא היתה קשורה ישירות לעבודתם המקצועית כעורכי דין. אני סובר כי כדי להכניס התנהגות מסויימת של עו"ד בגדר עבירת משמעות שאינה הולמת את המקצוע צריך להיות אותה ההתנהגות איזה הד ציבורי, כגון פגיעה בטוהר המידות, פגיעה בתדמית עורך הדין או פגיעה באמון שהציבור רוחש לעורכי הדין.

במקרה שלפנינו - גם אם נצא מתוך הנחה שכל יסודות העבירה הוכחו - מדובר בסכסוך בעל אופי פרטי ואישי, שאינו קשור לעבודתם המקצועית של שני עו"די. על כן, אינני חושב שמקרה זה יכול להיות שפטי בפנינו. כבוד ביהמ"ש העליון, בהלכה המנחה, קבע כלל חשוב כי לא כל התנהגות של עו"ד תהווה עבירת משמעות, אלא רק בנסיבות מתאימות, ונראה לי שמקרה זה רחוק מלהכנס בגדר ד' אמותיה של הלכה זו.

אם נאמץ את גישת בי"כ הקובל ונראה במעשהו של הנאשם עבירה שאינה הולמת את מקצוע עריכת הדין, הרי שלא בנמצא מעשה או התנהגות חריגה של עו"ד שלא נמצא בה פסול או פגם (שאינו קשור לעיסוק) שאינו הולם את מקצוע עריכת הדין, ולא לכך התכוון המחוקק בהפקידו בידי בתי הדין את קביעת הנורמות ודפוסי ההתנהגות של עורכי הדין.

אם נלך בנישה זו - ונראה בכך התנהגות לא הולמת - הרי שנצטרך למעשה לפקח יום יום ושעה שעה על מעשיהם והתנהגותם של עורכי הדין וגם להתערב בענייניהם הפרטיים, כדי לבדוק אם אין כמעשיהם משום פגיעה בתדמית עורכי הדין או באמון שהציבור רוחש להם.

אשר על כן, לעניות דעתי, לא ניתן להעמיד לדין עו"ד בעבירה על התנהגות שאינה הולמת את מקצוע עריכת הדין שאין לה זיקה ישירה לעבודתו המקצועית, אלא אם יש לאותה עבירה או התנהגות אספקט ציבורי - פגיעה בתדמית עורכי הדין ועניני הציבור או פגיעה באמון שהציבור רוחש לעורכי הדין. אם לא נקבע סייג מסוג זה - הרי שיוגשו אין ספור תלונות נגד עו"ד בעבירות שאינן קשורות למקצוע עריכת הדין, והדבר ישתק את עבודת הקובל ואת ביה"ד."

בד"מ (ת"א) 44/84; פס"ד מיום 10.1.92; בפני ההרכב: עו"ד נחמן אמתית - אב"ד; עו"ד יחזקאל ריחני ועו"ד פולדי גולדמן.

הערת העורך: ועד מחוז ת"א החליט להגיש ערעור על פסק-הדין לביה"ד המשמעותי הארצי, לקבלת הלכה סופית.

עדות של מנהל עזבון בתביעה שהוגשה בתפקידו זה – אינה מחייבת התפטרות מהתיק

העובדות: עו"ד התמנה כמנהל-עזבון מטעם בית-המשפט. העזבון הגיש תביעה כספית נגד פלונית בגין דמי שימוש שזו גבתה מאלמוני, תוך שהוא מתחזה כבעלים של נכס מקרקעין השייך לעזבון. התביעה הוגשה באופן שהעזבון הינו התובע, באמצעות מנהל העזבון. בתוך כך התברר למנהל-העזבון שיהא עליו להעיד בתיק, בין השאר משום שהיורשים כולם תושבי חו"ל ואינם יודעים מאומה על העובדות הטעונות הוכחה בתיק.

בפנייתו לוועדת האתיקה כתב עורך-הדין:

"אכן אני עורך-דין, ואולם התביעה הוגשה על ידי בתוקף היותי מנהל עזבון, באופן שלמעשה אני כאילו בעל-דין. השאלה היא, האם אכן ניתן לראות זאת כך, לעניין כלל 36 לכללי האתיקה המקצועית, או שמא עלי להעביר ניהול התיק לעורך דין אחר, על פי הנובע מכלל 36 האמור?"

חוות דעת ועדת האתיקה: סעיף 36 לכללי האתיקה המקצועית התשמי"ו-1986, קובע כדלקמן:

(א) לא ייצג עורך-דין אדם בהליכים משפטיים. לרבות ערעור. אם הוא מוסד להעיד מטעם אחר או אחד משלבי ההליכים האמורים. נקרא עורך-הדין להעיד מטעמו על אדם אחר שהחל לייצגו - יחדל מן הייצוג.

(ב) הוראות סעיף קטן (א) לא יחולו על מסירת עדויות כשעורך-דין נקרא להעיד בידי בעל-דין יריב. או כעניין שהוא סכני. או ברשוח בית-המשפט או ברשוח הוועד המהוץ.

בנסיבות העניין, היתה הוועדה בדיעה כי אין עורך-הדין צריך להתפטר מתמשך ניהול התיק, ולפיכך מכוח הסמכות המוענקת לוועד המחוזי בכלל 36 שלהלן, ניתנה לו הרשות להעיד בתיק.

ניגוד עניינים

שותף של עו"ד ששימש כבורר מנוע מלייצג בביהמ"ש את הזוכה בהליך הקשור בבוררות

העובדות: שותף במשרד עורכי דין שימש כבורר מוסכם בין שני צדדים. הבורר נתן את פסק-דינו, והצד הזוכה עתר לביהמ"ש לאישור פסק הבורר. לאחר

שביהמ"ש המחוזי אישר את פסק הבורר, בהעדר התנגדות או בקשה לבטלו, עתר הצד המפסיד לביטול ההחלטה שניתנה בהעדרו. הצד הזוכה פנה לשותפו למשרד של עורך הדין ששימש כבורר, בבקשה לייצגו באופן אישי בהליך זה.

בפנייתו לוועדת האתיקה, כתב עורך-הדין (השותף): "האם יש מניעה אתית כלשהי שהצד הזוכה יהיה מיוצג על ידי באופן אישי בכל ההליכים בבית-המשפט הנובעים מהליך הבוררות או מהסכוך נשוא הבוררות? עלי להדגיש כי לי אישית לא היתה כל נגיעה לתיק הבוררות, וכל הטיפול בו נעשה בלעדית בידי שותפי ששימש כבורר."

חוות דעת ועדת האתיקה: לדעת הוועדה, אין עורך-דין רשאי לייצג בבית-המשפט את הצד הזוכה (או המפסיד) בהליך הקשור בבוררות, אשר שותף אחר במשרדו שימש בה כבורר.

הועדה סבורה כי בהליכים בביהמ"ש בכל הקשור לאישור פסק בורר, ובעיקר בבקשה לביטול הפסק, התנהגותו של הבורר יכולה להיות נושא שבמחלוקת, ולא יתכן ששותף באותו משרד יטען טענות בקשר להתנהגות שותפו.

עו"ד ולקוחו

עו"ד מנוע מלפעול כנגד אדם שייצג קודם לכן גם כשהייצוג הקודם היה בעניין פעוט וחד-פעמי

העובדות: "לפני כשנה נתבקשתי ע"י גברת אחת להגיב על מכתב-דרישה לתשלום חוב", כתב עו"ד לוועדת האתיקה. "הגברתי כניל במכתב אחד ובשיחה טלפונית, ומאז 'אבדו' עקבותיה של הגברת, ואף דרישתי לשכ"ט לא נענתה. לפני כחודשיים נתמנית ע"י ביהמ"ש המחוזי בת"א כאפוטרופוס על חסוי. בתוקף תפקידי זה גילתי כי החסוי הלווה כספים לאותה גברת ואף מחזיק שיקים לפקודתו בחתימתה. בהתאם לכך, שיגרתי מכתב דרישה לגברת לפרוע את השיקים הנ"ל."

"שאלתי היא: היה והגברת לא תפרע את חובה לחסוי, האם אני רשאי להגיש נגדה תביעה בגין השיקים הנ"ל או כל חוב אחר לחסוי, שהיא חייבת לו? מיותר לציין כי העברת הטיפול לידי עמית למקצוע תגרום להוצאה מיותרת של החסוי."

חוות דעת ועדת האתיקה: לדעת הוועדה, על עורך-הדין להעביר את הטיפול בתביעה בשם החסוי

כנגד הגברת לעורך-דין אחר, באשר אין עורך-דין יכול לפעול כנגד מי שייצג קודם לכן. זאת, גם אם הייצוג הקודם היה כרוך בפעולה חד-פעמית של משלוח מכתב התראה.

ניגוד עניינים

עו"ד המייצג ארגון-עובדים

אינו מנוע מלייצג שניים מחבריו, זה כנגד זה, בתביעה בענייני מעמד אישי

העובדות: עורך-דין מייצג זה תקופה ארוכה ארגון עובדים גדול, המונה כ-20 אלף חברים. במסגרת ייצוג זה הוא נותן שירותים משפטיים בתחום דיני העבודה להנהלת הארגון ולחבריו. בתוך כך, פנתה אלו אחת מחברות הארגון בבקשה שייצגה בהליכים משפטיים בתחום המעמד האישי כנגד בעלה, שאף הוא חבר באותו ארגון.

בפנייה לוועדת האתיקה שואל עורך-הדין: "לדעת הנהלת הארגון, יש משום טעם לפגם בייצוג האשה כנגד בעלה, כששניהם חברים באותו הארגון שלו אני נותן שירותים משפטיים. האמנם כך הוא, והאם עלי לחדול מייצוג האשה?"

חוות דעת ועדת האתיקה: לדעת הוועדה, אין בכך בהכרח טעם לפגם. אם עורך-הדין לא ייצג מעולם אישית איש מהצדדים (בני הזוג) בעניין כלשהו, בתוקף השירותים שהוא נותן לארגון, לרבות בנושא דיני עבודה - הוא רשאי לייצג את האשה כנגד בעלה בנושא דיני אישות.

עו"ד ולקוחו

הרשאי עו"ד, החושד כי לקוחו ביצע תרמית, להתלונן נגדו במשטרה?

העובדות: עורך-דין ערך חוזה למכירת דירה עבור לקוחו. הקונה, שיוצג בעיסקה ע"י עורך-דין אחר, היה אמור לקבל הלוואה בנקאית לצורך מימון הרכישה. במהלך שיחה אקראית עם פקידה בבנק המלווה התברר לעורך-הדין כי הבנק והוא מחזיקים בשני חוזים שונים. בחוזה הרכישה שבידי הבנק "הועלה" מחיר הדירה בסכום ניכר ובין היתר שוננו מועדי התשלום.

עורך הדין הודיע על כך מיד לבנק, אשר חזר בו

מכוונתו לתת את הלוואה. עקב אי יכולתו של הקונה לעמוד בעיסקה, בוטל בהסכמה החוזה בינו לבין המוכר, תוך מתן פיצוי למוכר.

במכתבו לוועדת האתיקה, כותב עורך הדין: "אבקש את עצתכם והכוונתכם האם עלי לנקוט באיזה שהן פעולות בעקבות מה שקרה. אינני בטוח שידו של המוכר (הלקוח שלי) לא היתה במעל, ופעולה שלי, כגון תלונה במשטרה, עלולה להפיל אותי".

חוות דעת ועדת האתיקה: לדעת הוועדה, בנסיבות המקרה עדיף כי עורך-הדין לא יפעל נגד לקוחו.

יפוי כוח

עו"ד המחזיק ביפוי-כוח כללי אינו רשאי לפעול על-פיו כשמייפה הכוח מתנגד

העובדות: "שניים מלקוחותי עשו ביניהם עסקת קומבינציה," כותב עו"ד בפנייה לוועדת האתיקה. "במסגרתה התחייבה חבי קבלנית לבנות בניין על מגרש, כשחלק מהדירות מיועדות לבעל המגרש.

"בין הצדדים נתגלו סכסוכים, שהועברו להכרעת בורר, וזה פסק את דברו. בהתאם לפסק הבורר נדרש בעל המגרש לחתום על בקשה להיתר בנייה מרשות מקומית, אך הוא מסרב לעשות כן וסירב גם לפנייתי בעניין זה. הצד השני פנה אלי בדרישה לעשות שימוש ביפוי-הכוח הכללי שקיבלתי מבעל המגרש בעת חתימת החוזה ולחתום בשמו. האם אני רשאי לעשות כן?"

חוות דעת ועדת האתיקה: הוועדה בדיעה שיפוי-כוח כללי ניתן לביטול בכל עת, ובסירוב בעל המגרש לחתום על ההיתר ניתן לראות מעין ביטול של יפוי-הכוח שנתן לעורך-הדין. משום כך, לדעת הוועדה, אין עורך-הדין רשאי לעשות שימוש. ביפוי-הכוח ללא אישור של בית-המשפט או הבורר, הכל לפי העניין.

אוגדן "עט ואתיקה"

אוגדן מהודר לשמירה ותיוק גליונות "עט ואתיקה" ניתן להשגה בלשכת-הקשר של ועד מחוז ת"א בבניין היכל המשפט בתל-אביב. הכמות מוגבלת!